

Για το προσοντολόγιο του Υπουργείου Παιδείας

του Γιώργου Καλημερίδη

Στις 19 Δεκέμβρη 2018, δύο μέρες πριν το κλείσιμο των σχολείων για τις διακοπές των Χριστουγέννων, η κυβέρνηση ανακοίνωσε το περιβόητο προσοντολόγιο του ΟΟΣΑ και της Ε.Ε. Υποστηρίζουμε, εξ αρχής, ότι η κυβερνητική πρωτοβουλία αφορά τον νέο τρόπο πρόσληψης και κατάταξης αναπληρωτών συμβασιούχων εκπαιδευτικών, καθώς εκτιμούμε ότι το πρόγραμμα, σε βάθος τριετίας, μόνιμων διορισμών, απλά αναπαράγει μια γνωστή στην εκπαιδευτική κοινότητα φιλολογία που κρατάει ήδη από το καλοκαίρι του 2014, με υπουργό τότε τον κ. Λοβέρδο.

Μια κυβέρνηση, στο τέλος της θητείας της, η οποία υπόσχεται σε βάθος τριετίας μόνιμους διορισμούς, μετά από μία δεκαετία σχεδόν αδιοριστίας και ελαστικοποίησης των εργασιακών σχέσεων των εκπαιδευτικών, σε ποσοστό κοντά στο 20% της συνολικής απασχόλησης στο δημόσιο σχολείο, είναι απλά αφερέγγυα και κανείς/καμιά δεν πρέπει να της έχει εμπιστοσύνη. Πόσο μάλλον όταν η πολιτική του 3ου Μνημονίου, αλλά και των μεταμνημονιακών υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει οι ελληνικές αστικές κυβερνήσεις περιστρέφονται γύρω από τις έννοιες της εργασιακής ανασφάλειας και ευελιξίας στο όνομα της δημοσιονομικής σταθερότητας και της «προσέλκυσης επενδύσεων».

Υπό αυτό το πρίσμα, μια προσεκτική προσέγγιση του προσοντολογίου οφείλει να διαχωρίσει τη συζήτηση για το προσοντολόγιο με την αντιπαράθεση για τους αναγκαίους μόνιμους διορισμούς στην εκπαίδευση. Η συζήτηση δεν αφορά το ποιο πρέπει να είναι «το προφίλ» του νέου εκπαιδευτικού που διορίζεται μόνιμα στην εκπαίδευση, αλλά σε ποιο βαθμό η κρατική εξουσία

επιχειρεί να αποσυσπειρώσει τον κόσμο της εκπαίδευσης και να γενικεύσει την εξατομίκευση και τον ανταγωνισμό ως καθεστωτικές αρχές του νέου καπιταλιστικού σχολείου της αγοράς, ενός σχολείου φτηνού και ευέλικτου ταυτόχρονα. Όποιος/α συνδέει το νέο προσοντολόγιο με την αδήριτη ανάγκη των μόνιμων διορισμών στην εκπαίδευση, προκειμένου να ανασάνει το δημόσιο σχολείο, απλά αναπαράγει σε τελική ανάλυση την κυβερνητική ρητορική και την πολιτική στόχευση των ποικίλων υπερεθνικών οργανισμών. Το υπογραμμίζουμε emphaticά: το νέο σχέδιο νόμου για τα προσόντα δεν σχετίζεται με τους μόνιμους διορισμούς και την έστω και εξατομικευμένη και ανταγωνιστική εξασφάλιση μιας σταθερής σχέσης εργασίας.

Το σχέδιο νόμου του υπουργείου, επομένως, πηγαίνει πολύ πιο πέρα από τον νόμο 2525 του κ. Αρσένη και το μακρινό 1997. Τότε η στόχευση ήταν η αποσύνδεση πτυχίου και διασφάλισης μιας σταθερής εργασιακής σχέσης στο πεδίο του σχολείου. Σήμερα, περίπου 20 χρόνια μετά, η πρόθεση είναι η αποσύνδεση πτυχίου και επαγγελματικών δικαιωμάτων γενικά από την εργασία, έστω και αν η τελευταία ορίζεται με όρους 9μηνιας εργασιακής σύμβασης. Το τοπίο είναι παρόμοιο και ριζικά διαφορετικό ταυτόχρονα.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο οφείλουμε να στοχαστούμε το νέο προσοντολόγιο υπό το πρίσμα της συνολικής καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης του δημόσιου σχολείου. Το νέο υποτιθέμενο σύστημα μόνιμων διορισμών αποτελεί μια αντιδραστική τομή στη συνέχεια των πολιτικών που προωθούν εδώ και 25 χρόνια το νεοφιλελεύθερο σχολείο της αγοράς. Με βάση αυτή τη θέση το προσοντολόγιο δεν είναι ένα ζήτημα στενά των αναπληρωτών εκπαιδευτικών και των εργασιακών τους δικαιωμάτων, αλλά αποτελεί τον αποφασιστικό

πολιορκητικό κριό για την προώθηση των βασικών θεματικών της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης του σχολείου.

Με το προσοντολόγιο η κυβέρνηση δεν υποτάσσεται μόνο ανισόμετρα διαμέσου διαπραγματεύσεων στις επιταγές των υπερεθνικών οργανισμών και των μνημονιακών της δεσμεύσεων, αλλά πολύ επιθετικά κάνει ένα βήμα παραπέρα στην προώθηση ενός δημόσιου σχολείου και πανεπιστημίου με ριζικά διαφορετικό εργασιακό, παιδαγωγικό και πολιτικό DNA . Βασικοί άξονες του προσοντολογίου είναι:

- α. η ελαστικοποίηση και ευελιξία των εργασιακών σχέσεων όλων των εκπαιδευτικών,
- β. ο εξατομικευμένος ανταγωνισμός για την πρόσκτηση και πιστοποίηση δεξιοτήτων,
- γ. η διάλυση κάθε έννοιας συλλογικής παιδαγωγικής πράξης, καθώς στοχεύει στη «μοναδοποίηση», αυτοπειθάρχηση των εκπαιδευτικών,
- δ. η εμπέδωση μιας κουλτούρας αξιολόγησης ως καταστατικής αρχής για την οργάνωση/συγκρότηση των παιδαγωγικών πρακτικών και του επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών και τέλος
- ε. η ριζική αναδιάρθρωση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων στην κατεύθυνση του ακαδημαϊκού καπιταλισμού των εμπορευματοποιημένων ακαδημαϊκών προγραμμάτων, με την ταυτόχρονη υποβάθμιση της δημόσιας ακαδημαϊκής υποχρέωσης για τη μόρφωση ολοκληρωμένων επιστημόνων μέσα από το βασικό πτυχίο.

A. Μια σύντομη παρουσίαση του προσοντολογίου

Με το προσοντολόγιο διαμορφώνεται ένα νέο σύστημα πρόσληψης μόνιμων, αλλά και κυρίως συμβασιούχων εκπαιδευτικών. Το νέο σύστημα βασίζεται σε τρεις άξονες:

- α. Προϋπηρεσία, η οποία μοριοδοτείται μέχρι 120 μήνες,
- β. Ακαδημαϊκά προσόντα, τα οποία εξίσου μοριοδοτούνται μέχρι 120 μόρια, περιλαμβάνοντας τον βαθμό πτυχίου, μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών, πτυχία και βαθμούς στην ξένη γλώσσα, γνώση στις ΤΠΕ κτλ.,
- γ. Κοινωνικά κριτήρια, 2 μόρια για κάθε παιδί και 20 για βαθμό αναπηρίας 67%.

Κάθε διετία ο ΑΣΕΠ θα προσδιορίζει τους νέους πίνακες κατάταξης των εκπαιδευτικών, το ατομικό τους δηλαδή προφίλ και επίδοση και κυρίως την ατομική τους ικανότητα στη συγκέντρωση ακαδημαϊκών μορίων και προσόντων είτε αυτή η διαδικασία αφορά τον υποτιθέμενο μόνιμο διορισμό τους είτε, και πιο πιθανό, το καθεστώς του συμβασιούχου – ευέλικτου εργαζόμενου.

Μια κινούμενη άμμος, επομένως, η οποία εξαϋλώνει την εργασιακή προσφορά του κάθε εκπαιδευτικού στο δημόσιο σχολείο και το βασικό τους πτυχίο, καθώς εμπλέκει τους πάντες σε ένα διαρκές κυνήγι επιβεβαίωσης και πιστοποίησης προσόντων. Και το ζήτημα δεν είναι ασφαλώς μόνο το αν θα είσαι ή δεν θα είσαι μέσα στους πίνακες, αλλά και το πού θα είσαι, σε ποια γωνιά της Ελλάδας, αν θα έχεις προσωπική ζωή και έναν σχετικά συγκροτημένο εργασιακό, άρα και προσωπικό βίο. Στη βάση αυτών των παραμέτρων και δυναμικών που διαμορφώνονται, το νέο προσοντολόγιο ανακοινώνει, όχι διορισμούς, αλλά μαζικές απολύσεις εκπαιδευτικών, θύματα ενός ανελέητου ανταγωνισμού και μιας διαρκούς εργασιακής ανασφάλειας.

Αυτή είναι η κεντρική διάσταση του νέου νόμου. Δεν την υποτιμούμε καθόλου. Οι εκπαιδευτικοί και ως εργαζόμενοι και ως άνθρωποι δεν είναι απλά καταγραφές και διδακτικές ώρες στο My School. Έχουν και όρια και προσωπικό βίο. Και πρέπει να έχουν προσωπικό βίο για να μπορούν να προσφέρουν στο δημόσιο σχολείο. Δεν είναι νομάδες και αφηρημένες, απρόσωπες υποκειμενικότητες παραγωγής διδακτικού έργου στα πλαίσια μιας γενικής βιομηχανοποίησης της εκπαιδευτικής πράξης. Κανείς δεν μπορεί να περιπλανιέται μεταξύ εργασίας και ανεργίας σε ολόκληρη την Ελλάδα για δεκαετίες.

Κατά τη γνώμη μας, ανακοινώνουν απολύσεις και επιχειρούν, με αντιδραστικούς όρους, να υπονομεύσουν ακόμη και το ίδιο το «δικαίωμα στην ελαστική απασχόληση». Μέχρι σήμερα υπήρχε μια «μονιμότητα στις συμβάσεις» με βάση την προϋπηρεσία. Αυτή η «μονιμότητα στις συμβάσεις» αποτελεί τελικά μια ενοχλητική πολιτική πίεση και υπογράμμιση για την αστική εξουσία, ειδικά στον βαθμό που συγκροτείται συλλογικά, όπως απέδειξε ο περσινός Μάρτης. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να γίνει αντικείμενο καταστολής και περιορισμού διαμέσου της καλλιέργειας του αλληλοσπαραγμού μεταξύ των ίδιων των εργαζομένων στο δημόσιο σχολείο.

Αυτά σε ένα πρώτο επίπεδο. Με βάση και τον πρόλογο του κειμένου θεωρούμε ότι το προσοντολόγιο πηγαίνει πολύ πιο μακριά από την απλή γενίκευση και νομιμοποίηση της εργασιακής αστάθειας και το «τσάκισμα ενός ήδη τσακισμένου κόσμου». Αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα με ευρύτερα πολιτικά και ιδεολογικά διακυβεύματα που αφορά όλους όσοι σχετίζονται με τη δημόσια εκπαίδευση και στις τρεις βαθμίδες της.

B. Εργασιακή αστάθεια και Ευελιξία

Σε ένα πρώτο επίπεδο το ζήτημα της σύνδεσης πτυχίου και εργασιακών δικαιωμάτων είναι κομβικό. Εδώ το προσοντολόγιο πηγαίνει πολύ πιο πέρα από τον νόμο Αρσένη ή τον αντίστοιχο της Διαμαντοπούλου. Διαλύει και εξαυλώνει κάθε σχέση μεταξύ πτυχίου και εργασιακών δικαιωμάτων, σε μια πολύ πιο αντιδραστική κατεύθυνση από ότι τα προηγούμενα νομοθετήματα.

Το πτυχίο αποτελεί, πλέον, μια απλή προϋπόθεση, αναγκαία μεν, αλλά όχι καθοριστική, στην πάλη επιβίωσης για μια ελαστική θέση απασχόλησης. Το βασικό πτυχίο για όλους/ες δεν μπορεί να σημαίνει τίποτα άλλο παρά μια ακόμη πιστοποίηση -πρωταρχική προφανώς- η οποία θα πρέπει να συμπληρώνεται, αναγκαστικά, από μυριάδες άλλα πιστοποιητικά που παρέχονται μόνο στο πεδίο της αγοράς και της ακαδημαϊκής επιχειρηματικότητας.

Παρά τους ισχυρισμούς περί του αντιθέτου, το συγκεκριμένο νομοθέτημα χτυπάει κυρίως τη νέα γενιά. Στέλνει το αποφασιστικό μήνυμα ότι οι πανεπιστημιακές σπουδές όλων είναι απλά μια πρώτη προϋπόθεση, αλλά όχι η κρίσιμη ή η αποφασιστική. Καλλιεργείται έτσι για παράδειγμα η αντίληψη ότι κανείς δεν είναι φιλόλογος, επειδή απλά τελείωσε ένα τμήμα Φιλολογίας. Σύμφωνα με τους θιασώτες των παραπάνω απόψεων αυτά είναι ακαμψίες του παρελθόντος, καθώς στην πραγματικότητα πλέον είναι εν δυνάμει ή υπό κρίση φιλόλογος σε ένα τοπίο άπειρων αγοραίων εκδοχών κατάρτισης, διαβίου μάθησης, αξιολόγησης, εξεταστικών δοκιμασιών και πιστοποιητικών παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας. Όλα τα πτυχία υποβάλλονται και πρέπει να υποβληθούν και να ιδωθούν μέσα από το πρίσμα της καταρτισιμότητας αλλά και της διαρκούς ανεπάρκειας. Στον βαθμό που

κανένα πανεπιστημιακό πτυχίο δεν έχει πρακτική αξία, αυτό μεταφράζεται ότι όλοι/ες είναι αναλώσιμοι/ες, ανεπαρκείς εξ ορισμού, διάσταση στην οποία θα επανέλθουμε και στη συζήτηση για την αξιολόγηση.

Το προσοντολόγιο συνεπώς αμφισβητεί, αν δεν ακυρώνει στην πράξη, την επιστημονική-ακαδημαϊκή εκπαίδευση όλων. **Οι σπουδές στη φιλολογία, για να συνεχίσουμε το παράδειγμά μας, δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια προϋπόθεση στο ατελείωτο κυνήγι των πιστοποιήσεων και της εξατομικευμένης δια βίου μάθησης. Αυτή η διάσταση νομιμοποιεί την εργασιακή αστάθεια.** Δεν υπάρχουν φιλόλογοι, χημικοί, φυσικοί κτλ., παρά μόνο αναλώσιμα επιμέρους υποκείμενα, φορείς πιστοποιητικών μονάδων ή μορίων, μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας που καταναλώνει και ακυρώνει διαμέσου ενός ανταγωνιστικού μηχανισμού κάθε εκπαιδευτικό υποκείμενο. Στον βαθμό που κανείς δεν είναι επαρκής με βάση τις πανεπιστημιακές του σπουδές, επομένως, δεν δικαιούται να έχει και κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Πιο απλά, κανείς/μιά εκπαιδευτικός με ελαστική σχέση εργασίας, και όχι μόνο, δεν μπορεί να έχει κατοχυρωμένα δικαιώματα και όλοι/ες θα παραμένουν για πάντα ανεπαρκείς, σε μια γκρίζα ζώνη διαρκούς επαναξιολόγησης και δια βίου κατάρτισης. Την ίδια στιγμή, στον βαθμό που η προϋπηρεσία δεν κατοχυρώνει δικαιώματα τα πάντα γίνονται ακόμη πιο θολά και ρευστά, καθώς διαμορφώνεται ένας επικίνδυνος χυλός εργασιακής αβεβαιότητας, χωρίς κανένα σταθερό σημείο αναφοράς για τους εργαζομένους. Και εδώ κάποιοι/ες πρέπει να κάνουν την αυτοκριτική τους που υποτίμησαν το ζήτημα της προϋπηρεσίας εξυπηρετώντας στην πράξη την αστική πολιτική.

Στο παραπάνω τοπίο της εργασιακής αβεβαιότητας και της απαξίωσης του βασικού πτυχίου υπεισέρχεται η έννοια της ευελιξίας. Το προσοντολόγιο

ορίζει έναν ριζικά διαφορετικό επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών. Πρόκειται για το εξατομικευμένο, ανταγωνιστικό υποκείμενο της αγοράς δεξιοτήτων που πρέπει εξ ορισμού να αποδεχτεί τη διαρκή συγκρισιμότητά του σε σχέση με τους υπόλοιπους συναδέλφους/ισσές του, την ανένα ταξινόμηση του σε ιεραρχικές λίστες προσόντων υιοθετώντας ως καθοδηγητική αρχή του εργασιακού του βίου, όχι πλέον τη συναδελφικότητα, αλλά τον διαρκή ανταγωνισμό. Οφείλει να επιχειρηματοποιεί τον εαυτό του, να «σκηνοθετεί διαρκώς την υποκειμενικότητα του», όπως θα έλεγε ο Ulrich Beck, προκειμένου να επιβιώσει εργασιακά σε έναν κόσμο τυποποιημένων κρατικών κριτηρίων και περιορισμένων εργασιακών δικαιωμάτων. Ο εκπαιδευτικός–επιχειρηματίας του διδακτικού του έργου, οφείλει διαρκώς ανά διετία να επιβεβαιώνει ότι ανταποκρίνεται στις επιταγές του ανταγωνισμού κι ότι αυτοπειθαρχεί στις κρατικές επιλογές και τη σύστοιχη εκπαιδευτική πολιτική.

Αυτή η παράμετρος εργαλειοποιεί, αν δεν ακυρώνει στην πράξη το νόημα και το περιεχόμενο του παιδαγωγικού έργου του δημόσιου σχολείου. Για να χρησιμοποιήσουμε την ορολογία των παιδαγωγών του υπουργείου, στον βαθμό που το σχολείο είναι ή πρέπει να γίνει μια «κοινότητα μάθησης» (learning community) αυτό προϋποθέτει -φανταζόμαστε- συλλογικό προγραμματισμό της εκπαιδευτικής πράξης, αναγνώριση της προσφοράς όλων, δημοκρατικό κλίμα και συναδελφικότητα. Μια «κοινότητα μάθησης» δεν μπορεί παρά να βρίσκεται στον αντίποδα του ανταγωνισμού και του άκρατου ατομικισμού, όπου ο καθένας προσπαθεί απλά να επιβιώσει. Και λίγο παραπέρα, μια «κοινότητα μάθησης» αναγνωρίζει την προσφορά κάθε

εκπαιδευτικού, αναγνωρίζει το επιστημονικό και παιδαγωγικό του κύρος και δεν ποσοτικοποιεί ανθρώπους με βάση μόρια, κριτήρια και πιστοποιήσεις.

Στην πράξη το προσοντολόγιο παράγει ιδεολογία αντιδραστικής κοπής για τον εκπαιδευτικό, αλλά και για το σχολείο και την παιδαγωγική πράξη. **Στον βαθμό που για να είσαι εκπαιδευτικός πρέπει να υιοθετήσεις την ιδεολογία του κοινωνικού δαρβινισμού και του ευέλικτου ατομικισμού της αγοράς, μόνος απέναντι σε όλους τους άλλους, θεωρούμε μάλλον δύσκολη τη δυνατότητα να διδάξεις αλληλεγγύη και συλλογικότητα στους/στις μαθητές/τριές σου. Αν εσύ ο ίδιος είσαι αντικείμενο διαρκούς ταξινόμησης και αποκλεισμού, είναι λογικό να αναπαράγεις αυτήν την ιδεολογία και στο πεδίο της ίδιας της εκπαιδευτικής πρακτικής.**

Γ. Η αξιολόγηση ante portas

Το έχουμε ήδη υπονοήσει με την έννοια της ευελιξίας. Το προσοντολόγιο είναι μέρος και καθοριστική πλευρά της προσπάθειας καλλιέργειας μιας «κουλτούρας αξιολόγησης» που πρέπει να διαπερνά κάθε πλευρά του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο ΟΟΣΑ με την τελευταία του έκθεση θεωρεί ως βασική προτεραιότητα για την ελληνική εκπαίδευση την ανάπτυξη και εμπέδωση «κουλτούρας αξιολόγησης». Αναπροσαρμόζει σε επίπεδο πολιτικής τακτικής τη βασική του στρατηγική στόχευση, προκειμένου να διαμορφώσει εκείνες τις αναγκαίες ιδεολογικές και πολιτικές προϋποθέσεις και τις αντίστοιχες κοινωνικές συμμαχίες για την επιβολή ενός συνολικού πειθαρχικού ελέγχου τόσο της διδακτικής πράξης όσο και των φορέων της. Όλοι αξιολογούν σε ένα πρώτο επίπεδο, προκειμένου όλοι να αξιολογηθούν σε ένα δεύτερο.

Το προσοντολόγιο καθιερώνοντας τον ευέλικτο εκπαιδευτικό του ανταγωνισμού, της συγκρισιμότητας και των ποσοτικών κριτηρίων συμβάλλει αποφασιστικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Είναι κομβικό για την αστική εξουσία, ένα 20% του εκπαιδευτικού δυναμικού να αποδεχτεί ότι η εξατομικευμένη ταξινόμησή του είναι μια φυσική διαδικασία. Αυτή είναι η μία πλευρά.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο το προσοντολόγιο αναπαράγει τη πολιτική λογική, την τεχνολογία μικροεξουσίας και τις ταξινομικές αρχές του ΠΔ 152. Οι εκπαιδευτικοί -ακόμη και αν είναι συμβασιούχοι- πρέπει να κρίνονται στη βάση «αντικειμενικών» ποσοτικών κριτηρίων και να τοποθετούνται σε ιεραρχικές λίστες. Θα ήταν αφελές να πιστέψει κανείς ότι αυτή η διάσταση αφορά μόνο τον κόσμο της μόνιμης αναπλήρωσης. **Στην πράξη για να αποκτήσεις το δικαίωμα μιας ελαστικής απασχόλησης στο δημόσιο σχολείο πρέπει να έχεις περισσότερα προσόντα από τα ίδια τα στελέχη της εκπαίδευσης. Αλήθεια πόσοι σχολικοί διευθυντές είναι χωρίς μεταπτυχιακό τίτλο, ΤΠΕ και άριστη γνώση μιας ξένης γλώσσας; Πόσοι αναπληρωτές είναι διασφαλισμένοι προοπτικά χωρίς μεταπτυχιακό τίτλο; Κανείς και καμιά είναι η απλή απάντηση. Αλλά και διαφορετικά διατυπωμένο, στον βαθμό που το πιστοποιητικό παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας εμπεδωθεί θα εξαιρεθούν όλοι οι σημερινοί μόνιμοι εκπαιδευτικοί; Αυτή η αντίθεση θα πρέπει να λυθεί και είναι προφανές σε ποια κατεύθυνση θα λυθεί, αν επιβληθεί το προσοντολόγιο.**

Το διαρκές κυνήγι προσόντων, πιστοποιήσεων και ο ατομικός ανταγωνισμός συνοδεύεται αντικειμενικά και δομικά με την επιβολή συγκεκριμένων

αξιολογικών αρχών. Αποτελεί σκληρή και εξατομικευμένη αξιολόγηση. Το σήμερα του κόσμου της αναπλήρωσης είναι το αύριο όλων των εκπαιδευτικών. Η ανάγκη να επιβεβαιώνεις αέναα την εκπαιδευτική σου ιδιότητα αποτελεί βασική λογική των σύγχρονων αξιολογικών πρακτικών και εμπεδώνει τη μόνιμη επιστημονική και διδακτική ανεπάρκεια όλων των εκπαιδευτικών. Κανείς δεν είναι διασφαλισμένος σε ένα «σισύφειο κυνήγι» προσόντων και πιστοποιήσεων. Η «θεωρητικά καταργημένη λίστα Danielson», το ΠΔ 152 δηλαδή, επανέρχεται και πάλι στο προσκήνιο με το προσοντολόγιο, έστω και αν κανείς από την κυβέρνηση δεν θα ήθελε ανοικτά να το παραδεχτεί. Ο ΟΟΣΑ μπορεί να νιώθει ικανοποιημένος μια και ο άνθρωπός του, ο κ. Γαβρόγλου, εργάζεται άοκνα!

Δ. Ακαδημαϊκός καπιταλισμός και πανεπιστήμιο της αγοράς.

Το προσοντολόγιο έμμεσα, αλλά αποφασιστικά, προσδιορίζει μια διαφορετική λογική και για το πανεπιστήμιο. Πριν μιλήσουμε για τη σχέση των δύο, έχει μια σημασία να υπογραμμίσουμε μια παράμετρο, η οποία αν και φαινομενικά άσχετη, νομίζουμε ότι φωτίζει καλύτερα τη σχέση προσοντολογίου, πανεπιστημίου και κυβερνητικών προθέσεων.

Τον Ιούλιο του 2017 ο IOBE (επιστημονικό όργανο των Ελλήνων Βιομηχάνων, με ιδιαίτερα ωστόσο εκπαιδευτικά ενδιαφέροντα) δημοσιοποίησε μια εκτεταμένη έκθεση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα. Στη συγκεκριμένη έκθεση -την οποία για οικονομία χώρου και χρόνου δεν μπορούμε να παρουσιάσουμε εδώ αναλυτικά- κατέληγε σε κάποια πολύ σημαντικά συμπεράσματα:

α. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα γνώρισε πριν την κρίση μια μεγάλη ανάπτυξη και η Ελλάδα διαθέτει διεθνώς ένα από τα πιο ανοικτά συστήματα πρόσβασης στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση,

β. Η ανάπτυξη ήταν στρεβλή και δεν ανταποκρίνονταν πάντα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας,

γ. Είναι αδύνατον με τους υπάρχοντες δημοσιονομικούς περιορισμούς να χρηματοδοτείται ένα τόσο εκτεταμένο δίκτυο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και με δεδομένο το λεγόμενο «brain drain» (φυγή επιστημονικού δυναμικού σε άλλες χώρες), να χρηματοδοτούμε το ανθρώπινο κεφάλαιο άλλων χωρών. Άρα υπάρχει ανάγκη να τεθεί υπό εξέταση το συνολικό μέγεθος του συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης που διαμορφώθηκε πριν από την κρίση,

δ. Δυσανάλογη ήταν η ανάπτυξη τμημάτων και σχολών που σχετίζονται με την εκπαίδευση, τμήματα τα οποία σε συνθήκες μηδενικών διορισμών και μείωσης του συνολικού σχολικού πληθυσμού (θέση που επιβεβαίωσε και φέτος ο IOBE), απλά παράγουν άνεργους,

ε. Τα πανεπιστήμια δεν μπορούν να λειτουργούν για την εξυπηρέτηση των αναγκών απασχόλησης του δημοσίου και των διοικητικών και εκπαιδευτικών του αναγκών, απαιτείται αναπροσανατολισμός στις ανάγκες των επιχειρήσεων χωρίς να διαταράσσεται η δημοσιονομική σταθερότητα. Από αυτή την άποψη τα διετή προγράμματα σπουδών (που ήδη έχουν νομοθετηθεί) και η δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης των τμημάτων είναι αναγκαίες πρακτικές, αλλά και κριτήρια για την επιβίωση των πανεπιστημιακών τμημάτων. Σε αυτήν την κατεύθυνση ο IOBE προτείνει την εξεύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης, με εξωστρέφεια, διεθνοποίηση, αξιοποίηση της παρουσίας τους και των νέων τεχνολογιών,

διαστάσεις που απαιτούν και την αντίστοιχη κινητοποίηση των διοικήσεων τους προς αυτή την κατεύθυνση και τέλος

στ. Σύμφωνα με τον IOBE, «απαιτείται περιορισμός της ρύθμισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων στα ρυθμιζόμενα επαγγέλματα και αποσύνδεσή τους από το πτυχίο και ταυτόχρονα αποσύνδεση του πτυχίου πρώτου κύκλου από την αρχική εκπαίδευση ειδικότητων μέσης εκπαίδευσης με οργάνωση ειδικά σχεδιασμένων προγραμμάτων, μεταπτυχιακού επιπέδου, για την κατοχύρωση της παιδαγωγικής επάρκειας σε Σχολές Εκπαίδευσης των πανεπιστημίων»¹.

Δεν θα συνεχίσουμε, καθώς απαιτείται ξεχωριστή διαπραγμάτευση του θέματος αυτού. Το προσοντολόγιο απλά και κυνικά υλοποιεί τις θέσεις του IOBE, του εσωτερικού δηλαδή ΟΟΣΑ του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ο κ. Γαβρόγλου με το προσοντολόγιό του πραγματοποιεί τα εκπαιδευτικά οράματα του ελληνικού κεφαλαίου.

Υπογραμμίζουμε δύο σημεία:

α. Την ανάγκη ύπαρξης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης των πανεπιστημίων και

β. Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, την πιστοποίηση της εκπαιδευτικής ιδιότητας διαμέσου αποκλειστικά μεταπτυχιακών προγραμμάτων.

Τώρα έχουμε μια πιο σαφή εικόνα των κυβερνητικών προθέσεων και ένα πιο συγκεκριμένο πολιτικό περίγραμμα του προσοντολογίου σε σχέση με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Σε ένα πρώτο επίπεδο επιβεβαιώνονται, τα όσα έχουμε ήδη τονίσει για τη σχέση πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και εργασιακών δικαιωμάτων. Αποσύνδεση και μάλιστα ριζική!

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η επιβίωση των πανεπιστημιακών τμημάτων εξαρτάται, με δεδομένη τη συρρίκνωση της δημόσιας χρηματοδότησης, από τη δυνατότητα να διαμορφώσουν εμπορευματοποιημένα προϊόντα πιστοποίησης προσόντων. Επιβάλλουν ό,τι μπορούμε να ονομάσουμε ακαδημαϊκό καπιταλισμό², με την έννοια ότι η βιωσιμότητα των τμημάτων θα εξαρτάται από την ικανότητά τους να παράγουν εισόδημα και υπεραξία. Ο δρόμος προφανώς είναι ανοικτός για ποικίλα ακαδημαϊκά σκουπίδια.

Τρίτον, το βασικό πτυχίο είναι απλά ένα ακριβό χόμπι, καθώς η πιστοποίηση του εκπαιδευτικού θα περνάει μέσα από την ύπαρξη μεταπτυχιακών προγραμμάτων, τα οποία θα κρίνουν τον εν δυνάμει εκπαιδευτικό, μελλοντικό ελαστικά εργαζόμενο. Ο προπτυχιακός κύκλος σπουδών είναι αδιάφορος συνεπώς, καθώς το κρίσιμο είναι η διαμόρφωση «προγραμμάτων μεταπτυχιακού επιπέδου για την κατοχύρωση της παιδαγωγικής επάρκειας». Πρόκειται για την επιθετική προσπάθεια συγκρότησης μιας κοινωνικής συμμαχίας πάνω στο πεδίο της αγοράς, μεταξύ αστικής εξουσίας και πανεπιστημιακού κατεστημένου: θα επιβιώσετε μόνο αν εμπορευματοποιηθείτε! Πάντα, βέβαια, διαμέσου της εξαφάνισης των εργασιακών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών και της νέας γενιάς. Ο κ. Γαβρόγλου -πανεπιστημιακός και ο ίδιος- προτείνει τη μετάλλαξη των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων με «δώρο» την ανάπτυξη επικερδών ακαδημαϊκών αγορών.

Τέλος, με αυτόν τον τρόπο τα πανεπιστημιακά τμήματα θα πρέπει να απαξιώσουν πλήρως τη βασική τους εκπαιδευτική λειτουργία. Γνωρίζει πολύ καλά ο κ. Γαβρόγλου ότι καταστατική συνθήκη των πανεπιστημίων είναι η παραγωγή συγκροτημένων επιστημόνων διαμέσου των προπτυχιακών τους σπουδών. Αντίθετα με βάση τον IOBE, αλλά και το προσοντολόγιο, το κρίσιμο για την οικονομική επιβίωση των ιδρυμάτων είναι η συμμετοχή τους σε μια αγορά πιστοποιήσεων, μεταπτυχιακών τίτλων και προσόντων. Η παραγωγή φυσικών ή φιλολόγων δεν παράγει εισόδημα, αντίθετα επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και τροφοδοτεί την ανεργία. Γι' αυτόν τον λόγο, η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη μιας πλατιάς ακαδημαϊκής αγοράς, η οποία θα στοχεύει στην οικονομική βιωσιμότητα των τμημάτων, καταστρατηγώντας με αυτόν τον τρόπο έμμεσα και το άρθρο 16³.

Αυτό δεν μας προτείνει σε τελική ανάλυση το προσοντολόγιο; Αυτές δεν είναι οι θέσεις του IOBE;

Αντί επιλόγου

Εκτιμούμε ότι το νέο προσοντολόγιο αποτελεί μια σημαντική τομή στην προώθηση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών επιβολής του σχολείου και του πανεπιστημίου της αγοράς. Από αυτήν την άποψη όμως συνενώνει απέναντί του όλο τον κόσμο της εκπαίδευσης. Αυτός ο κόσμος έχει μια μεγάλη πείρα αγώνων τα τελευταία 30 χρόνια. Ο κόσμος αυτός οφείλει και πάλι να σηκώσει κεφάλι, σε αντιπαράθεση με την παρελκυστική πολιτική της κυβέρνησης, η οποία αναδεικνύεται σε καλύτερο εκφραστή των χρόνιων επιθυμιών του κεφαλαίου. Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι η αλαζονεία των διάφορων κυβερνώντων τις τελευταίες δεκαετίες πάντα συντρίβεται κάτω από το βάρος

των εκπαιδευτικών αγώνων. Και αυτό είναι ένα δεδομένο που θα πρέπει να γνωρίζει η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας...

Βιβλιογραφικές αναφορές

IOBE (2017), «*Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Επιπτώσεις της κρίσης και προκλήσεις*». Ιούλιος 2017, ανάκτηση από:http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_05072017_REP_GR.pdf

Νικολόπουλος Α . (2019) , «*Το πρόγραμμα της Ν.Δ για την Παιδεία και η σχετική δημόσια αντιπαράθεση*». *Υπό δημοσίευση στην ιστοσελίδα του Σελιδοδείκτη*.

Παυλίδης Π. (2012), «*Η γνώση στη διαλεκτική της κοινωνικής εξέλιξης*». Εκδόσεις Επίκεντρο.

1Η υπογράμμιση δική μας, IOBE 2017: 331-2.

2Για ακαδημαϊκό καπιταλισμό βλέπε και Παυλίδης, 2012.

3Για την έμμεση υπέρβαση του άρθρου 16 βλέπε και Αποστόλης Νικολόπουλος 2019.

<https://selidodeiktis.edu.gr/2019/01/06/%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%80/?fbclid=IwAR2EYbHNStF2LGr81Z2f1G-8xIWu5VHCj-zR1jzu8oFQP-oGtKRHxNDqHtQ>